

Gammalsvenskby hösten 2010

Av Karl-Erik Tysk

Tillsamman med Birgitta Utas och Britta Hinas gör jag ännu ett besök i Gammalsvenskby den 27 september till 2 oktober. Formaliteterna på flygplatsen har minskat ytterligare något. Man behöver inte längre behålla den ”visumlapp” man får fylla i inför ankomsten. På grund av mörkret tar färden ungefär fem timmar, men den sker utan egentliga missöden genom ett landskap som börjar visa upp sina höstfärger. Vädret är snarast högsommarartat med en temperatur runt 25 grader. Som vanligt bor vi hos Malmas.

Nytt monument

Vid kyrkan i Gammalsvenskby har ett nytt monument satts upp. Det skedde i slutet av augusti. Det skall vara en påminnelse om dem som kämpade för Ukrainas självständighet. En av initiativtagarna var skolan gymnastiklärare Mikola Kurivtjak. Det sägs ha kostat 18 000 grivna och inte alla i byn är överens om att det var en vettig användning av pengarna. Det har också väckt ont blod. En dag anlände en busslast kommunister från Cherson för att förstöra monumenten. Det krävde att vakter sattes ut under en tid.

Det nya monumentet

Vattnet

Kapaciteten är alldeles för dålig och det kommunala vattnet räcker inte en hel dag. I bästa fall finns det vatten morgon och kväll. Fyra timmar har till slut blivit två timmar om dagen. Trots sitt löfte har inte borgmästaren lyckats med att förse byn med denna livsnödvändiga vara. Flera bybor har borrar sina egna brunnar med skilda resultat. En del har fått bra vatten. Andra har fått salter i det. Många betalar inte för vattnet. Då straffar ledningen byborna kollektiv och stänger av vattnet. När vi är här dyker det upp ett anslag som berättar att vattnet helt kommer att vara borta från och med den 30 september klockan 09 00. Det är ganska ofattbart att man tillgriper en sådan åtgärd, när det gäller något sådant som just vatten.

Vattnet har åter blivit en valfråga. I det stundande borgmästarvalet hörs återigen vallöften, som numera klingar en smula falskt.

Kungatoaletterna

Den dåliga vattentillgången gör att toaletterna vid kyrkan, som byggdes vid kungabesöket, inte kan användas. Därför skall man intill dem sätta upp ett torrdass. Just nu gräver man för det. Den hela verkar en smula farsartat.

Det nya kyrkbygget

Byggandet av den nya grekisk-katolska kyrkan i Klosterdorf avancerar, även om det sker långsamt. Någon arbetare är ständigt sysselsatt. Kyrkan har i alla fall nu försetts med fönster. Det behöver inte ta så många år för att färdigställa den.

Grekisk katolska kyrkan, exteriör

Grekisk-katolska kyrka, interiör

Borgmästarvalet

Det är svårt att avgöra hur det kommer att gå i borgmästarvalet den 31 oktober. Den nuvarande borgmästaren har nog genom sitt extravaganta husbygge retat upp många i byn. Läger man därtill att han inte lyckats lösa vattenfrågan, borde det minska hans chanser. Förutom honom kandiderar ytterligare fem personer. Föreståndaren för daghemmet Natasja Vysotskaja är en av dem. En annan är Ljubov Jermolajeva som under några tidigare perioder varit borgmästare. Det är ingen sinekur som väntar den nye borgmästaren, om denne tar sitt arbete på fullt allvar. Att administrera fattigdom är ingen avundsvärd uppgift. Den korruption som genomtränger Ukraina har sina återverkningar också på bynivå. Man kan bara hoppas att den någon gång skall bli ett minne blott. (Natasja från Dagis valdes den 31 oktober.)

Birgitta Utas och Ljubov Jermolajeva

Gudstjänster

Vi firar nattvardsgudstjänst i kyrkan klockan 14 00 på fredag. Tack vare bilen kan jag hämta från Schlangendorf och sjukhuset, Anna Sigalet, Maria Malmas och Lidija Utas. Det är en välbesökt gudstjänst med 27 personer. Olsandr Kvitka hjälper som vanligt till vid distributionen. De som inte har kommit med, Lily Hansas, Lisa Hansas och Milita Prasolova har jag redan varit hemma hos med nattvarden.

Gudstjänstdeltagarna

Hembesöken

Vi hinner med att besök alla svenskarna, några fler gånger. Hälsolägen är någorlunda, men det märks naturligtvis att åldern tar ut sin rätt.

Lilly Hansas

Ofta har hon svårt att andas men efter en stund samvaro piggnar hon till och återtar sitt gamla jag, slagfärdig och humoristisk. Lily har god hjälp av Koljas fru, som är hos henne nästan hela dagarna. Lily skriver fortfarande brev på svenska och håller kontakten med några familjer i Sverige. Lily tar sig också an en kvinna som både är hemlös och statslös fastän hon har bar som bor i närheten. Det gör att hon inte får någon pension och inte kan bli intagen på åldringsinternatet. Hon har visserligen alkoholproblem men nog borde samhället ha resurser att ge henen medborgarskap och någorlunda social omsorg.

Lily Hansas och Birgitta Utas

Emma Utas

Emma tar emot i husets finrum. Hon verkar obruten och förnöjsam. Förhållandet till den yngre familjen som också bor i huset tycks var mycket gott.

Emma Utas

Elsa Kozenko.

Enlig egen utsaga mår Elsa ganska bra, åttio år fyllda. Hon hinner berätta en hel del under det relativt korta tid i är inne hos henne. Efter kriget tillhörde hon dem som kom direkt till byn utan mellanspel i Komi. På den tiden brukade man göra tvättmedel av blomhattar (solrosor), vars stam man eldade upp och vars aska man sedan löste i vatten. Eller också gjorde man likadant med bladen från valnötsträd. Inför vintern förbereder man sig nu genom att köpa kol. För Elsa går det åt ungefär två ton. Priset är uppe i 1 200 grivna per ton.

Britta Hinas, Elsa Kozenko och Birgitta Utas

Maria Norberg

Maria är en av de piggare av svenskarna. Trots ett strapatsrikt liv har hon mycket av spänsten kvar, särskilt när det erbjuds musik och dans. Hon visar stolt om sina hundvalpar.

Maria Norberg

Viktor Norberg

Viktor är mäkta stolt över att han har fått besöka Sverige i slutet av augusti. Han njuter av att berätta om sina upplevelser. Efter gudstjänsten på söndag är vi bjudna till honom, hans fru Anna och som Valdemar. Det är en fest i miniatyr. Anna är en utomordentlig skicklig kock. Viktor äldste son Alexander har köpt ett gammalt hus mitt emot kyrkogården. det kommer säkert att ta år att reparera det, så att det blir beboeligt. Men Viktor vill nog hjälpa till och vi möter honom en dag, när han håller på i trädgården.

Britta Hinas, Birgitta Utas och Viktor Norberg

Maria Malmas

Maria bor fortfarande i sitt hus och tycks klara sig. Men hon saknar naturligtvis sitt barnbarn Christina som varit hos henne hela sommaren.

Birgitta Utas och Maria Malmas

Ann Annas

Anna mår också någotsånär, även om blodtrycket inte är det allra bästa.

Anna Annas

Anna Sigalet

Anna har blivit änka. Men hon har fortfarande sin dotters man sängliggande i huset.

Annas Sigalet

Lidija Utas och Milita Prasolova

När väl Milita och Lidija flyttade isär, började de umgås med varandra på ett mera otvunget sätt. Lidija går ofta in till Milita för att samtala. De sitter också tillsammans vid måltiderna. De konverserar hela tiden på svenska. Lidija är full av liv, medan Milita kanske känner sig gammal. Ibland klagar hon över att ingen kommer och hälsar på. Men under ett av våra besök dyker henens dotterdotter upp. Det förefaller inte vara en engångshandling.

Milita med dotterdotter

Lidija Utas

Lidija har karltycke och de andra retar henne litet grand för att hon på nytt har en fästman.

Sjukhuset och åldringsinternatet

Den med kungapengar ombyggda matsalen på sjukhuset tycks fungera väl. Där skall också installeras ett fläktsystem i köken och ytterligare några fönster och dörrar skall bytas. Det resterande av kungens gåva går till fläktarna.

Just nu är 27 av de 30 platserna på åldringsinternatet belagda. 13 personer är anställda. Sjukhuset går på Zmijivkas budget, internatet på Berislavs kommuns. Resurserna är knappa. Så det betyder mycket att man på olika sätt kan få hjälp utifrån. Men Natasja Zabluda får kämpa mot dem som kräver att pengarna utifrån först skall passera kommunen. Då hjälper det att hänvisa till den svenske kungen.

Matsalen på sjukhuset

Både Alexander och Natasja Zablude fortsätter att arbeta, trots att de har uppnått pensionsåldern. De flesta bybor har ett stort förtroende för Natasja, så de önskar verkligen att hon stannar kvar på sitt jobb. Lärkarparet har också efter alla sina år i byn en rejäl kunskap om alla som bor här. Det betyder mycket. En dag infaller de äldres dag. Då kommer representanter från kommunen och ett antal lokala artister samt barn från skolan. Det blir både tal, diktläsning, sång och musik. Det lättar upp den dystra stämning som skapas av ösregnet som avlöst högsommarvärmen. I och för sig är regnet efterlängtat, eftersom det den senaste tiden har varit osedvanligt torrt. Mitt under den värsta nederbörden får byn besök av en buss från Borås med 26 personer. Gruppen leds av Björn Lenberg som varit många gånger i byn med hjälpsändningar. Denna gång har man bland annat med sig medicin till sjukhuset.

Alexander och Natasja Zablude, Birgitta Utas och Britta Hinas